

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Ваня Величкова Пантелеева, Русенски университет „Ангел Кънчев“ на

дисертационен труд за придобиване на образователна и научната степен „доктор“ (доктор по право)

Област на висше образование: Социални, стопански и правни науки – 3.
Професионално направление - Право 3.6; Научна специалност-
Финансово право

Тема на дисертационния труд:

**ПРАВЕН РЕЖИМ НА АКЦИЗА ВЪРХУ АЛКОХОЛА И АЛКОХОЛНИТЕ
НАПИТКИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Автор на дисертационния труд:

Васил Ивайлов Силяновски

Задочен докторант към катедра „Административноправни науки“ на
Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Със заповед № РД-38-658/02.12.2024 год. на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определена за член на научно жури във връзка със защитата на Васил Ивайлов Силяновски, задочен докторант по професионално направление Право 3.6, Научна специалност – „Финансово право“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, като на първото заседание на научното жури съм определена за рецензент на дисертационния труд.

Васил Силяновски е зачислен за редовен докторант считано от 01.02.2020 г., по научна специалност 3.6. Право, „Финансово право“ в катедра „Административноправни науки“ на ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски“ с тема на дисертационния труд „Правен режим на акциза върху алкохола и алкохолните напитки в Република България“. През 2021 г. със Заповед № РД-20-1390/17.07.2021 г. е допуснато трансформирането на докторанта от редовна в задочна докторантура на основание чл. 58, ал. 2 във връзка с чл. 60, ал. 3 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски“, предвид назначаването му на длъжност „асистент“ след проведен конкурс в професионално направление 3.6. Право (Финансово и данъчно право), обявен във в-к „Труд“, бр. 71 от 26.03.2021 г. При трансформацията срокът на докторантурата е удължен до 01.08.2023 г. През 2023г. на основание чл. 12, ал. 3 Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски“, докторантурата е удължена до 01.08.2024г. Докторантът е отчислен, считано от 11.10.2024 год. с право на защита.

Представеният от Васил Силяновски комплект от материали включва следните документи: автобиография; диплома за завършено висше образование- образователна степен „бакалавър“, издадена от Виенския университет; диплома за завършено висше образование- образователна степен „магистър“, издадена от СУ „Св. Кл. Охридски“; дисертационен труд; автореферат; копия на научните публикации, свързани с темата на дисертационния труд; справка за съответствие с националните минимални изисквания за образователна и научна степен доктор; декларация за авторство.

Видно от представените доказателства, докторантът отговаря на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ.

Васил Силяновски е роден през 1991 година в София, България. Завършва езикова гимназия с немски език – 73 СОУ „Владислав Граматик“ през 2010 година. Същата година продължава обучението си във Виенския университет, Австрия, където изучава и завършва специалност „Бизнес администрация“ (диплома за висше образование от 30 ноември 2017 год., изд. от Виенския университет). През 2012 год., паралелно с обучението си във Виена, докторантът е приет и за редовен студент в специалност „Право“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. През 2017 год., Васил Силяновски успешно завършва както Виенския университет, така и Софийския университет. През 2020 год. е зачислен за редовен докторант в Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“. По време на студентските си години докторантът е развивал активна академична и социална дейност. Бил е председател на Студентския съвет на Софийския университет, заместник- председател на Националното представителство на студентските съвети, член на Академичния съвет на университета и представител на България в Европейския студентски съюз. Учредител и представляващ на Сдружение с нестопанска цел „Кръг за мисъл“, където организира форуми и дискусии, насочени към интелектуалното и професионално развитие на младите хора.

В периода 2015-2018, Васил Силяновски става част от екипа на адвокатско дружество „Хорозов и партньори“ като адвокатски сътрудник, а от месец февруари 2018 до август същата година е бил експерт към парламентарната комисия по бюджет и финанси в Будестага. След завръщането си от Германия през месец август 2018 става ръководител на отдел „Данъчно процесуален“ в адвокатско дружество „Хорозов и партньори“. През 2022 год. е вписан като адвокат в Софийската адвокатска колегия. От месец юли 2021 год. е редовен асистент по „Финансово и данъчно право“ в ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски“.

Васил Силяновски е автор на публикации в специализирани правни издания. От посочената биография личи професионалния опит и високата правна квалификация на докторанта.

Предмет на рецензията е представеният от Васил Силяновски дисертационен труд на тема „Правен режим на акциза върху алкохола и алкохолните напитки в Република България“ с общ обем от 317 страници. С дисертацията са представени и четири научни публикации, свързани с темата на дисертационния труд, публикувани в български издания, както и автореферат даващ точна представа за научното изследване и приносните моменти в него.

Темата на дисертационния труд - „Правен режим на акциза върху алкохола и алкохолните напитки в Република България“, предопределя неговата обществена значимост с оглед изключителното значение, което този специфичен вид косвен данък заема в съвременните финансово-правни системи, както на национално, така и на европейско равнище. Теоретичното значение на труда се изразява в научния анализ на националната правна уредба на акциза върху алкохола и алкохолните напитки, в която са транспонирани относимите актове от правото на ЕС, правните конструкции и приложението на акциза като косвен данък с важна роля за фискалната политика на държавата и за функционирането на вътрешния пазар на Европейския съюз. Практическото значение на труда се изразява в изследваната национална и на Съда на Европейския съюз съдебна практика, и вижданията на докторанта за усъвършенстване на правната уредба. Изследването е съобразено със законодателството м. септември 2024 год., което определя и актуалността на съдържанието на труда., а също му придават и значение за бъдещото развитие на обществените отношения в тази област. Трудът е в обем 317 страници и включва 311 страници основен текст, 3 страници съдържание, 2 страници списък на съкращения, библиография от 107 заглавия (72 на кирилица и 35 на латиница), брой бележки под линия 501, обсъдени решения на национални юрисдикции - 52 броя и 41 броя решения на СЕС и ЕСПЧ. От съдържанието на дисертационния труд е видно, че кандидатът притежава задълбочени теоретични правни знания, които успява да приложи към съвременната правна уредба и характеристиката на изследваните от него правни институти. Предметът на изследването изисква и интердисциплинарни правни познания, защото материята обхваща и институти на административното право, финансовото право, данъчното право, правото на Европейския съюз. Докторантът притежава ясен изказ и точност при боравенето с правната терминология, въпреки спецификите ѝ. Авторефератът коректно отразява основното съдържание на дисертационния труд.

В структурно отношение трудът е добре построен, няма повторения и празноти в изложението. Дисертацията се състои от въведение, три глави с обособени части с тематични заглавия, обозначени с арабски цифри, заключение, библиография, съдебна практика.

Структурата на труда е обоснована и позволява да се проследи постигането на целите на изследването, които са: изграждането и развитието на общата система за облагане с акциз; усъвършенстване на съществуващата законодателна уредба в областта на акцизите; преодоляване на идентифицираните несъвършенства, свързани с несистематизирания и неясен характер на националната правна рамка за облагане с акциз върху алкохола и алкохолните напитки; извеждане на предложения за преодоляване на практически проблеми.

Съдържанието на отделните глави е развито според изследваната проблематика. Използвани са няколко метода на изследване, които взаимно се допълват и обогатяват. Чрез историческият метод е проследено развитието на правната уредба на акцизите върху алкохола и алкохолните напитки, както в национален, така и в европейски контекст. Използването на сравнително правния метод е способствало за извеждане на различията между европейските и националните правни източници, уреждащи акцизите върху алкохола и алкохолните напитки, като същевременно се извършва сравнение с правните системи на други държави членки на Европейския съюз. Чрез нормативния метод се акцентира върху анализа на приложимото законодателство. Системният подход позволява разглеждането на акциза като елемент от цялостната данъчна система, като се изследват неговите взаимодействия с други данъци.

Така очертаните структура, методи на изследване и съдържанието на труда показват самостоятелната възможност на автора за научни изследвания.

В Глава Първа от дисертационния труд, озаглавена „Източници на правната уредба. Алкохолът и алкохолните напитки като акцизни стоки, данъчна основа, данъчни ставки“, авторът е направил обширен исторически преглед на развитието на правото на Европейския съюз в областта на данъчното облагане с акциз. Проследил е в исторически план хармонизацията в областта на акцизите, както и ролята на Съда на Европейския съюз (СЕС) в този процес. Исторически преглед е направен и на националната правна уредба в областта на облагането с акциз на алкохола и алкохолните напитки в Република България и е дефинирано понятието „акциз“. Направен е анализ на Закона за акцизите и данъчните складове, като една от отличителните му характеристики в сравнение с други данъчни закони се свързва с теорията за автономията на данъчното право (с. 48). Отделено е място и на подзаконовите нормативни актове в областта на акцизите. Авторът разглежда подробно и контролът осъществяван от органите на митническата администрация по отношение на акцизите, като достига до извода, че правомощията на Агенция „Митници“, които са регламентирани в три нормативни акта, води до „раздробяването“ им и създава трудност при упражняването и прилагането на закона. Докторантът детайлно е разгледал алкохолът и

алкохолните напитки като стоки, подлежащи на облагане с акциз и тяхната категоризация.

Глава Втора от дисертационният труд е фокусирана върху анализа на правният статус на данъчнозадължените лица, които подлежат на лицензиране и/или регистрация по ЗАДС, както и свързания с облагането с акциз, режим на отложено плащане (РОП). Авторът детайлно е изследвал правният механизъм за временно отлагане на възникването на задължението и заплащането на данъка, дефиниран в правото на ЕС и в българското законодателство с понятието "режим на отложено плащане на акциз" (РОП). Споделям направеният извод от докторанта, че липсва яснота в някои разпоредби на ЗАДС по отношение на издаване на лиценз за управление на данъчен склад, което създава правна несигурност за икономическите оператори, както и наличие на противоречие между изискванията на директивата и националните разпоредби, което може да доведе до неправилно администриране на акциза. За теоретичен принос смятам направеното предложение *de lege ferenda* за изменение на разпоредбата на чл. 47, ал.3 от ЗАДС. В първия раздел на глава втора с приносен характер са анализът на производството по издаване на лиценз за управление на данъчен склад, както и изведеното от автора определение на „лиценз за управление на данъчен склад.“ За теоретичен принос смятам и анализът на хипотезите, при които е допустимо изменение на издадения лиценз, като авторът подчертава, липсата на изчерпателна нормативна уредба, която да обезпечи процедурата за изменение, като предлага да се въведе ред за изменение на лиценза по искане на лицето, а не поради нововъзникнали обстоятелства.

Глава трета от дисертационния труд е посветена на възникването на данъчното задължение, освобождаването на облагане с акциз, както и свързаните с това санкционни разпоредби. Авторът излага редица проблеми в съществуващата правна уредба, които създават правна несигурност и затрудняват практическото приложение и теоретичното изследване на закона. С приносен характер са и съжденията на автора, свързани с откритите разминаванията между европейската и националната правна рамка. В рамките на изследването, докторантът разграничава субективни освобождавания, свързани с личното или икономическото положение на данъкоплатеца, и обективни освобождавания, които са или израз на специфични икономически предпочитания на държавата, или целят да предотвратят двойното данъчно облагане с акциз. Подробно е разгледан и анализиран финансовият контрол върху акцизите в рамките на ЗАДС, както видовете нарушения и предвидените за тях наказания. С приносен характер са критичните разсъждения на автора по отношение на санкционните разпоредби, уредени в ЗАДС, както и анализа на съдебната практика в тази насока. С практическа стойност е и анализът, че при кумулативното прилагане на различни форми на административна принуда при нарушение на разпоредби на ЗАДС могат да възникват проблеми, които пораждаат съмнения за съответствие с принципа „*ne bis in idem* (с. 301).

Като приносни моменти в рецензирания дисертационен труд могат да бъдат посочени и правните положения, които авторът предлага да се коригират или отменят:

- Предложено е за лицензираните складодържатели да има изрична правна възможност за промяна на обхвата на издадения лиценз, като нормативно да се дефинира разграничението между изменение в издадения лиценз поради нововъзникнали обстоятелства или поради искане от страна на лицето;

- Предложено е да се прецизира разпоредбата на чл. 47, ал. 3 ЗАДС;

- Предложена е отмяна на разпоредбата на чл. 73а, ал. 3, т. 4 ЗАДС, влязла в сила на 01.01.2024 г., като несъвместима с цялата логика и смисъл и противоречаща на останалите разпоредби, относими към прилагането на режима на отложено плащане;

- Предложена е корекция на несъответствието между легалната дефиниция за правната същност на регистрираният изпращач, установено в чл. 4, т. 29а ЗАДС и разпоредбата на чл. 73а, ал. 1, т. 7 ЗАДС;

- Да се уточни въпросът дали за регистрирания получател и регистрирания изпращач съществува правната възможност да се регистрират и като сертифицирани получатели, поради противоречива, неясна и липсваща уредба;

- На законово равнище да се уредят редът и условията за освобождаване от заплащането на акциз по отношение на алкохола и алкохолните напитки, които се намират в личния багаж на пътниците и е предназначен за тяхното лично потребление, като в този контекст е необходимо да бъде дадена легална дефиниция на понятието „търговско предназначение“;

- На законово равнище да се обезпечи процедура, която да предвиди възможност за възстановяване на платения акциз за акцизни стоки, които са освободени за потребление, но същите са били или ще бъдат унищожени от митническите органи по искане на данъчнозадълженото лице;

- Предлага се създаването на изцяло нова и систематизирана нормативна уредба, която да осигури ясно и недвусмислено разграничаване на различните категории алкохол и алкохолни напитки;

- Предлага се предвиждането на възможност за производство на етилов алкохол – и по-специално на ракия – за лични нужди и собствено производство без да възниква задължението за заплащане на акциз;

- Предлага се промяна на разпоредбата на чл. на чл. 20, ал. 2, която регламентира условията, при които акцизните стоки ще се освободят за потребление, съответно ще възникне задължението за заплащане на акциз;

- Предлага се преосмисляне на предвиденият в законодателството инструментариум на принуда и санкциониране.

Дисертационният труд доказва по убедителен начин задълбоченото познаване на теоретичния и практико-правен аспект на проблематиката свързана с правния режим на акциза върху алкохола и алкохолните напитки в Република България. В него и в представените научни

публикации са анализирани богати по обем и съдържание теоретични концепции и становища, които заедно с важните предложения de lege ferenda, определено допринасят за развитието на разбирането за правната уредба на акцизите върху алкохола и алкохолните напитки.

Докторантът Васил Силяновски прилага и четири публикации свързани с дисертационния труд:

1. „Някои проблеми във връзка с принудителната административна мярка „запечатване на обект“ по закона за акцизите и данъчните складове“, Сборник доклади от научната конференция, организирана от катедра „Теория и история на държавата и правото“ и катедра „Наказателноправни науки“ на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, гр. София, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", 2023г., стр. 293-302.

2. „Развитието на европейското законодателство в областта на акцизите.“, Съвременно право, гр. София, Сиби, 2023 г., стр. 293 и сл.

3. „Лизензиран складодържател и данъчен склад по ЗАДС. Условия за издаване на лиценз за управление на данъчен склад“, "Счетоводство, данъци и право", гр. София, ИК „Труд и право“, 2023 г., кн. 08, стр. 33-53.

4. „Издаване на лиценз за управление на данъчен склад“, "Счетоводство, данъци и право", гр. София, ИК „Труд и право“, 2023 г., кн. 08, стр. 44-55.

Публикациите отговарят на изискванията за свързаност с темата на дисертационния труд, като представляват представяне и популяризиране на отделни аспекти от него. С тези публикации докторантът Васил Силяновски е изпълнил изискваните от закона минимални наукометрични показатели за придобиване на образователната и научната степен „доктор“ в област 3. Социални, стопански и правни науки, направление 3.6 Право.

С оглед изложеното по-горе и законовите изисквания, давам своята **положителна оценка** и препоръчвам на членовете на научното жури да гласуват **положително** за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Васил Ивайлов Силяновски по професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Финансово право“ в СУ „Св. Климент Охридски“.

06.02.2025 год.

Гр. Русе

Рецензент:

доц. д-р Ваня Пантелеева